

Bankám dominuje zahraniční kapitál

Když se ve druhé polovině 90. let prakticky zhroutil segment malých bank v České republice, byl to důsledek krize likvidity. Když na přelomu nového milénia musel stát nákladně sanovat úvěrová portfolia největších českých bank, která i je málem uvrhla do propasti, šlo o krok, bez něhož by nebyl možný prodej jeho majetkových podílů. Privatizací do evropských rukou se z velkých českých bank staly **dceřiné společnosti pod zahraniční kontrolou**, která je z mnoha tržních pohledů kontrolou prakticky stoprocentní.

Peněžnictví je u nás v rukou zahraničního kapitálu.

Nikoli automobilky, ale peněžnictví je v České republice prakticky celé pod kontrolou zahraničního kapitálu. Je „nejglobalizovanějším“ odvětvím české ekonomiky.

Když příliv přímých investic vrcholil

Masivní příliv peněz v podobě přímých investic z Evropy do českých finančních institucí kolem roku 2000 byl součástí první silné investiční vlny. ČR se stala zemí, kde byl objem získávaných zahraničních investic v přepočtu na obyvatele jed-

ním z nejvyšších na světě. Obrovské peníze přicházely tehdy ze zahraničí především díky prodejem státních podílů v největších českých firmách. Došlo tak i na banky.

„Velká čtyřka“...

Prodejem svých podílů do rukou zahraničních investorů ztratil český stát kontrolu nad čtyřmi největšími bankami v ČR. Prodej části Investiční a poštovní banky (IPB) japonské investiční bance Nomura byl později napadán kvůli příliš nízké prodejní ceně, především však

s ohledem na skutečnost, že Nomura nebyla investorem strategickým, ale finančním. Vyvedením nejceněnějších aktiv držených IPB a jejich následnými prodeji cizím investorům, k němuž poté došlo, se dostaly do zahraničních rukou i značky spojené s tzv. českým „rodinným stříbrem“, jako byl např. Plzeňský Prazdroj (novým vlastníkem se stal pivovar z Jihoafrické republiky).

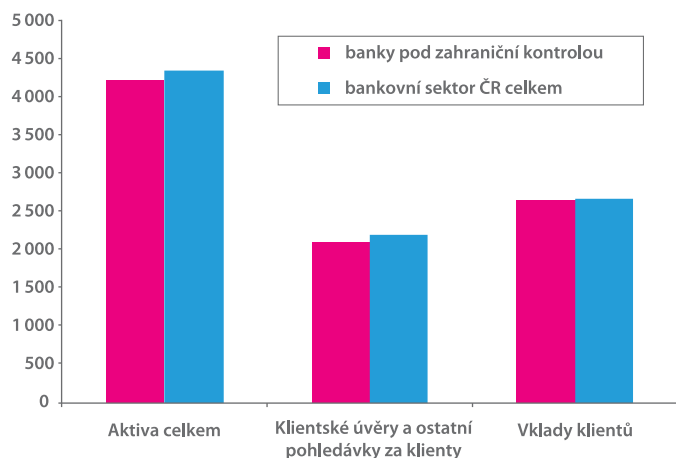
...pak jen „trojka“

IPB byla velmi dobře tržně orientovanou bankou. Její mnohé ob-

chody však atakovaly hranici přijatelného rizika. Po svém faktickém pádu v roce 2000 se stala součástí již rovněž do zahraničních rukou privatizované Československé obchodní banky (ČSOB). Té stát poskytl stoprocentní garance za všechna aktiva nabytá IPB. Došlo tedy k fúzi mimořádně výhodné pro nového nabyvatele IPB a nevýhodné pro stát. Cenná na IPB byla její finanční skupina. Některé dceřiné společnosti byly ve své oblasti lídry trhu. Nejen velmi úspěšná Českomoravská stavební spořitelna budující marketingovou strategií

Aktiva, úvěry a vklady

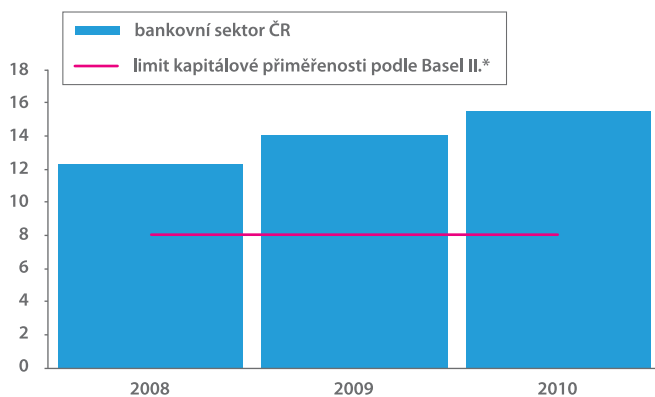
(v mld. korun)

Zdroj: ČNB

Kapitálová přiměřenost

(v % rizikově vázaných aktiv)

*Druhá z Basilejských smluv (doporučení pro bankovní právo a regulace Basilejské komise pro bankovní dohled)

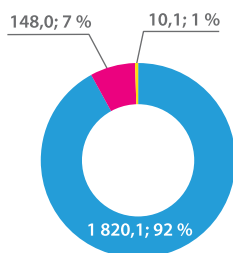
Zdroj: ČNB

Úvěry od bank pod zahraniční kontrolou

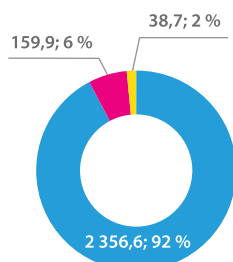
(v mld. korun)

Klientské úvěry a ostatní pohledávky za klienty (v mld. korun)

Vklady klientů (v mld. korun)

■ CZK
■ EUR
■ mimo CZK a euro

■ CZK
■ EUR
■ mimo CZK a euro

Zdroj: ČNB

(„Liška“), ale třeba i co do počtu klientů relativně silný penzijní fond. Privatizaci IPB tak lze hodnotit jako velmi nepovedenou. Následné vyvážení špatných aktiv banky do Konsolidační agentury znamenalo další zátěž pro české daňové poplatníky. Ti museli současně sanovat i obrovskou masu převáděných špatných pohledávek z portfolií Komerční banky (KB) a České spořitelny (ČS).

Malá banka koupila velkou

Privatizace ostatních tří velkých českých bank již probíhaly více-méně standardně. ČSOB nezískala německá Deutsche Bank, jak se všeobecně předpokládalo, ale malá, původně rodinná belgická banka KBC. Také ČS koupila ve srovnání s ní maličká rakouská Erste Bank, jejíž klientská báze byla proti pěti milionům klientů ČS neporovnatelná. Ani v Rakousku nepatřila Erste mezi největší banky. Měla však jasnou růstovou strategii s cílem akvizic ve středoevropském regionu, kterou také později naplnila. Aktuálně však není s ohledem na svou maďarskou expozici v příliš uspokojivém postavení. Potíže tamějších retailových klientů se splácením hypoték poskytnutých v cizích měnách totiž řešila maďarská vláda ve prospěch svých občanů (tj. splátkami určenými směnným kurzem forintu, který neodpovídá jeho tržnímu kurzu). To se promítá do nižší ziskovosti Erste Bank a stojí možná také za nedávným snížením ratingu Rakouska (spolu s dalšími šesti zeměmi eurozóny), které agentura Standard & Poors zdůvodnila právě rizikem rakouských bank ve vztahu k jejich některým středoevropským akvizicím.

Co přinesli noví vlastníci

Komerční banku (KB) získala v roce 2001 v konkurenci bavorské Hypovereinsbank a francouzské

Crédit Agricole nakonec světová Sociétés Générale za cenu 40 mld. korun. Polovinou této částky byl dotován Fond dopravní infrastruktury. Privatizační výnos z prodeje státních podílů velkých českých bank byla jedna stránka věci, tou druhou byly doprovodné části kupních smluv. V nich např. Erste Bank přislíbila podpořit malé a střední firmy v ČR zvláštními (výhodnými) programy financování a také způsobem financování českého trhu s bydlením. To se také skutečně podařilo. Byl to právě produkt ČS Top bydlení, který rozhybal český hypoteční trh. Do té doby totiž banky poskytovaly nízké počty hypotečních úvěrů jen velmi úzkému okruhu klientů s nejvyšší bonitou. Právě jistým způsobem „dotované“ úrokové sazby hypoték od ČS přitáhly k vlastnickému bydlení velké množství zájemců o hypotéky. Přinutily však nepřímo ke snížení sazeb i ostatní banky a mohly stát za explozivním růstem hypoték v ČR. Ten vyvrcholil kolem poloviny uplynulé dekády.

Růst poplatků a provizí

Další změnou vyvolanou příchodem nových zahraničních vlastníků byla snaha rychle a výrazněji zvýšit návratnost vloženého kapitálu. Erste Bank si tento cíl vytkla do dvou let od získání ČS. Představa o 18% kapitálové návratnosti se zdála při tehdejší nákladovosti ČS číslem z říše snů. Investorovi se však splnila. Stejně jako konverze informačních systémů, zavedení internetového bankovníctví, posílené řízení rizik a inovace ve finančních produktech.

Ale bylo to drahé a v neúprosné logice věci vše platí klienti. Při nízkých úrokových sazbách v české ekonomice, které držela dole slabá inflace, se vlivem docilovaných marží čisté úrokové výnosy bank a jejich výnosy z poplatků a provizí prakticky vyrovnaly.

Kontrolují čtyři biliony aktiv...

Aktiva bankovního sektoru České republiky dosáhla v závěru roku 2010 výše 4 333,1 mld. korun, což bylo více, než kolik činil její nominální HDP. Z toho zahraniční banky měly pod kontrolou plných 96,9 % těchto aktiv, tj. 4,197 bil. korun. Většina aktiv je denominována v českých korunách (3,573 bil. korun), zbytek v eurech (524 mld. korun) a ostatních měnách (100 mld. korun). Převaha aktiv v českých měnách vyplývá z logické skutečnosti, že bankovní obchody jsou soustředěny hlavně na Českou republiku.

... a všechny vklady v ČR

Hlavní obsah aktiv bankovního sektoru v ČR tvoří úvěry klientům vč. ostatních pohledávek za klienty ve výši 2,175 bil. korun a také bankami nakoupené a držené cenné papíry (844 mld. korun). Obojí je také zcela v režii bank pod zahraniční kontrolou. Na srovnatelných objemech za celý bankovní sektor participuje tento segment z 96,3 %, resp. z 96,8 %.

Kde je však dominance zahraničních bank v ČR drtivá, jsou klientské vklady. Ty podléhají zahraniční kontrole z 99 % - jen pouhých 31 mld. korun z celkových 2,668 bil. korun vkladů v České republice uložili klienti jinam než do bank pod zahraniční kontrolou. Ty tak mají velmi levné primární zdroje použitelné pro své aktivní obchody. Základní kapitál v jejich bilancích dosahoval koncem roku 2010 jen 72,7 mld. korun, ale kapitál a rezervy 469 mld. korun. I zde byl podíl na hodnotách za celý bankovní sektor v ČR 91,6 %, resp. 97,1 %.

Neúměrná kapitalizovanost?

V čem vlastně tkví takový obchodní úspěch bank působících v České

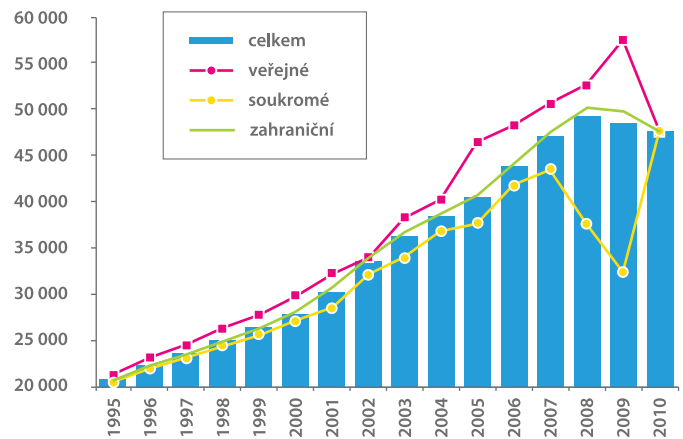
republice? Proč přečkaly krizi bez úhony, když se jejich „matky“ toply v problémech?

Důvodů je víc: především, zahraniční investoři získali při nákupu banky očištěné od špatných pohledávek. Mohutné kapitalizaci nic nebránilo. Už od roku 2002 byla jejich ziskovost velmi vysoká a návratnost vloženého kapitálu nad evropským průměrem. Zatímco západní banky ve větší míře chodí pro zdroje na kapitálový trh, jejich dceřiné společnosti v ČR používají již zmíněné velmi levné vklady klientů. Zobchodovávají je, což se pozitivně promítá do jejich marží. I když část zisků, kterou si stahují „matky“ zpět v podobě dividend, je obrovská, zůstává nerozdělná část z hospodářských výsledků předchozích let v úhrnu také velmi výrazná – zadržené zisky bankovního sektoru České republiky činily koncem předložského roku 124 mld. korun. I proto se jejich kapitál a rezervy blíží hranici půl bilionu. Prostor pro aktivní obchody pro pokrytí svých rizik tedy mají široký, ale peníze do ekonomiky nepouští – firmám začaly opět půjčovat až loňský rok. Do té doby stavy firemních úvěrů klesaly. Neuvolňují ani poplatkovou politiku.

Proto byla kapitálová přiměřenost v českém bankovním sektoru v roce 2010 dvojnásobně vyšší proti tomu, co předepisují světové konvence obezřetného fungování bank. Rostla i za krize. A banky v České republice měly štěstí – jejich portfólia cenných papírů neobsahovala ve větší míře rizikové strukturované instrumenty, které dokázaly srazit na kolena i banky globálních rozměrů. Je za takových okolností vůbec možné přechkat krizi jinak než v pohodě?

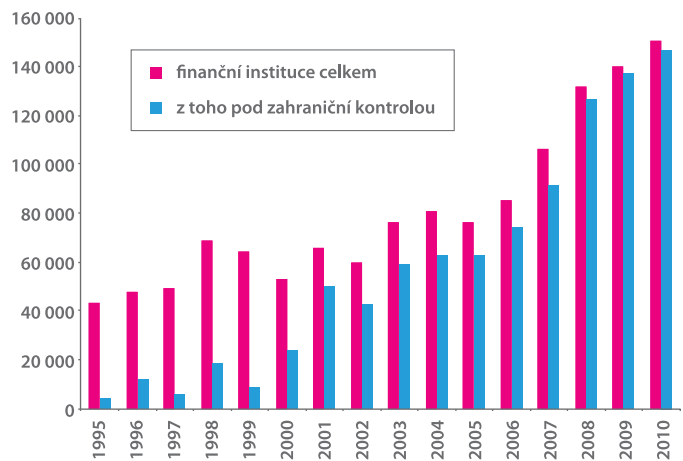
Drahomíra Dubská
oddělení svodných analýz

Průměrná mzda ve finančních institucích
(sektory podle vlastnictví, v korunách)

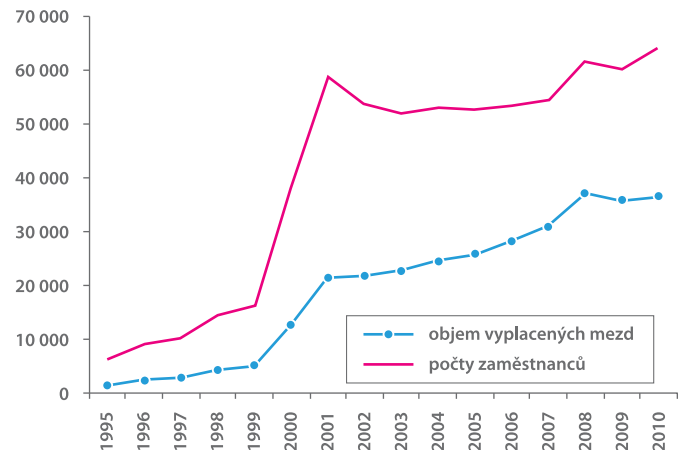
Zdroj: ČSÚ

Hrubá přidaná hodnota
(v mil. korun)

Zdroj: ČSÚ

Počty zaměstnanců a objem vyplacených mezd
(osoby; v mil. korun)

Zdroj: ČSÚ